

LAUSUNTO

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä

Juvan kunnanhallitus esittää lausuntonaan Essoten vuoden 2021 talousarviosta seuraavaa:

Essoten jäsenkunnissa hyväksytyn kuntayhtymän perustamissuunnitelman mukaan kuntayhtymän tavoitteena on saavuttaa vuoteen 2021 mennessä keskiarvoisesti ennakoitavaan kustannuskehitykseen nähden noin 12 M€ alenema, joka tarkoittaa noin 0,5 %:n vuotuista tuottavuuskehitystä. Tavoitetta asetettaessa kuntien taloudellinen kantokyky oli huomattavasti nykytilannetta parempi. Perussuunnitelmassa asetettiin strategisiksi tavoitteeksi mm. perustalvelujen vahvistaminen toiminnan asiakasläh- töisyyttä edistämällä. Talvelujen kokonaisvastuu ajateltiin olevan perustasolla ja painopisteenä lähipalvelut.

Nyt käsittelyssä oleva talousarvioluonnos ei ole edellä mainittuunkaan peilaten kokonai- suudessaan hyväksyttävissä. Essoten neuvottelukunta kokouksessaan 17.6.2020 merkitsi talousarvion 2021 valmistelun tiedoksi ja totesi, että kuntaosuuksien kasvu 2,1 % vuonna 2021 on kohtuullinen ja hyväksyttävissä. Nyt esitetyssä talousarvioesityksessä ns. normaalitoiminnan kasvu on 5,25 % (17,7 M€), mikäli pohjana käytetään vuoden 2020 talousarviota. Mikäli käytetään tämän vuoden toteumaennustetta, niin silloin ns. normaalitoiminnan jäsenkuntalaskutuksen muutos olisi 3,8 % ilman kuntayhtymän vuoden 2019 alijäämiä (3,7 M€). Mikäli vuoden 2019 taseessa oleva alijäämä otetaan laskutuksessa huomioon, on kasvu silloin ns. normaali toiminnan osalta 1,9 %. Haasteen Essoten talousarvioesityksessä tuovat koronan ja palkkaharmonisoinnin aiheuttamat kustannukset jonojen purusta aiheutuvista kustannuksista puhumat- takaan. Ns. normaalitoiminnan kustannusten lisäksi Essote on sisällyttänyt budjetti- esitykseensä koronakustannuksia 19 M€ sekä palkkaharmonisoinnin kustannuksia 6 M€. Nämä huomioon ottaen kuntalaskutuksen kasvuksi esitetään vuoden 2020 talousar- vioon verrattuna 42,7 M€:n kasvua (12,7%) ja tämän vuoden toteumaennusteeseen (sisältäen aiempien vuosien alijäämien laskutuksen) 31,7 M€:n kasvua (9,2 %).

Vuoden 2021 talousarvioluonnokseen on sisällytetty yli 15 M€ palkkamenojen kasvu, mikä on yli 10 % suhteessa vuoden 2020 ennusteeseen. Myös talvelujen ostojen kustannus- nousu on korkea. Toimintakulut kokonaisuudessaan ovat kasvamassa 32 M€. Palkka- harmonisointi noin toteutettuna on Essoten jäsenkunnille mahdoton, ja kymmenien miljoonien eurojen vuotuisten menolisäysten rahoittaminen ylittää jäsenkuntien talou- dellisen kantokyvyn. Jo tällä hetkellä jäsenkuntien veroaste on jo valmiiksi maan korkein. Lisäksi verotulopohja on heikko, joten pelkästään veronkorotuksilla ei haastetta ratkaista.

Juvan kunnan jäsenlaskutukseksi Essote esittää vuodelle 2021 29,6 M€. Vuoden 2020 talousarvioon verrattuna kasvua olisi 3,357 M€ eli 12,8 % ja tämän vuoden toteumaennusteeseen (alijäämälaskutus mukaan luettuna) 9,5 %.

Jäsenkuntalaskutuksessa Juvan kunnan tulisi Essoten ns., normaalitoiminnan 2,15 % kasvun lisäksi varata korona- ja palkkaharmonisoinnin kustannuksiin 2 M€, josta palkkaharmonisoinnin osuus olisi noin 500 000 €.

Jo pelkästään pysyvän palkkaharmonisointikustannuksen kattaminen verorahoituksella tarkoittaisi noin 0,7-veroprosenttiyksikön korotuspainetta Juvalla. Kuntayhtymää perustettaessa sovittiin, että harmonisointi toteutetaan noudattaen uuden kuntayhtymän palkkausjärjestelmää. Kuntayhtymän on kehitettävä palkkausjärjestelmänsä siten, että harmonisointi voidaan toteuttaa pitemmällä aikavälillä ja merkittävästi alhaisemmilla kustannuksilla perustamisen yhteydessä sovitulla periaatteilla.

Tänä vuonna Juva on varannut talousarviossaan Essoten esittämään 26,2 M€:n kuntalaskutukseen toteumaennusteen ollessa 27M€. Vaikka maamme hallitus on linjaustensa mukaisesti luvannut korvata sairaanhoitopiireille ja kunnille korona-epidemiaan liittyvien suojamateriaalien hankinnasta ja testauskapasiteetin lisäämisestä aiheutuvat lisäkustannukset valtion varoista, ei korvausten jakoperusteita ole vuoden 2021 osalta tiedossa. Oletettavaa on, että perusteet vahvistetaan vielä tämän vuoden puolella. Koronakustannusten huomioon ottaminen kuntalaskutuksessa ei ole perusteltua, vaan ne pitäisi käsitellä erikseen.

Lähtökohtaisesti uusien investointien tulisi tehostaa toimintaa ja sitä kautta hillitä kulujen kasvua, synnyttää säästöä. Tästä ei kuitenkaan ole edelleenkään esitetty minkäänlaisia laskelmia. Talousarvioluonnoksessa avataan varsin niukasti esitettyjä investointeja. Taloussuunnitelmavuosien investointiosaan on varauduttu noin 18 M€:n investoinnit ”Mielentalon muutoksen seurannaisiin”. Tämä siis itse rakennusinvestoinnin (41 M€) lisäksi. Taloussuunnitelmassa tulisi selvittää tarkemmin mistä investoinneista on tässä tapauksessa kyse. Talousarviolainoja Essote varautuu ensi vuonna nostamaan 25 M€ ja arvio lainamäärästä on 153 M€ vuoden 2021 lopussa; pääosin Esper-hankeen rahoitusta. Essoten velkakehitys rasittaa kuntakonsernia omistusosuuksien suhteessa. Ottaen huomioon meneillään olevan sote-valmistelun tilanteen, ei kuntayhtymän pidä uusia rakennusinvestointeja eikä rasittaa jo nyt heikossa tilanteessa olevien omistajakuntiensa taloutta.

Essoten tavoitteena on tilojen ja omaisuuden arviointi, jossa määritellään, mistä voidaan luopua ja millainen on omistusten asemointi kuntien ja Essoten välillä. Kuntayhtymän perustamisvaiheessa oli sovittu, että kuntayhtymän toiminnassaan tarvitsemat kiinteistöt ovat kuntien järjestämiä tai kuntayhtymän vuokraamia lukuun ottamatta sairaanhoitopiirin omaisuutena kuntayhtymälle siirtyneet kiinteistöt. Essoten

oma rakentaminen piti rajautua Esper-hankkeen toteutukseen. Näin ei kuitenkaan ole toimittu.

Kuntayhtymän strateginen tavoite on mm. tasapainoinen talous suhteessa palvelutarpeeseen ja rahoitukseen. Esitetty talousarvio ei tue tätä strategista tavoitetta. Siksi onkin tärkeää, että kehitysohjelman suunnitellut keskeiset toimenpiteet, kuten digitaalisten palvelujen laajentaminen ja palveluverkon/-rakenteen tarkastelu, toteutetaan etupainotteisesti. Palvelujen tehostaminen ei saa kuitenkaan tarkoittaa yksinomaan palvelujen keskittämistä, vaan palveluverkkoa on tarkasteltava koko Essoten alueella erityisesti lähipalvelujen saatavuuden turvaamisen osalta. Juvan kunta on jo vuosia esittänyt, että Essoten olisi tehtävä palveluverkkotarkastelu koko toiminta-alueellaan, ei vain osittain. Nyt jos koskaan se on ajankohtainen.

Juvan kunta haluaa haasteellisessa tilanteessa kiittää Essotea ansiokkaasta työstä koronavirustartuntojen ehkäisemisessä, testaamisessa ja jäljittämisessä. Entistä tärkeämpää on panostaa lähiesimiestyöhön ja johtamiseen, jotta henkilöstön mahdollisuudet onnistuneeseen työhön varmistetaan. Henkilöstön työhyvinvoinnista on huolehdittava kaikissa tilanteissa.

JUVAN KUNNANHALLITUS

Juvalla 2.11.2020

Jaakko Hänninen
pitäjäneuvos, kunnanhallituksen pj.

Mervi Simoska
kunnanjohtaja